

РОЗВИТОК ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАГІСТРІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Галина ШИКИТКА
Інга ЧЕСНОВА

Всебічний аналіз підготовки кадрів для системи дошкільної освіти визначений актуалізацією тенденції створення національного освітнього простору не лише в системі загальної професійної підготовки майбутніх педагогів, а й у контексті забезпечення сучасних інновацій у освітньому процесі навчання магістрів. Це дозволяє підготувати високофахових вихователів дітей дошкільного віку, організаторів дошкільної освіти й викладачів педагогічних дисциплін закладів вищої освіти.

Напрямки розвитку та пріоритети державної політики в галузі дошкільної освіти, направлені на формування та творчу самореалізацію особистості дитини в єдності із становленням компетентного педагога відображено у Законі України «Про дошкільну освіту», Законі України «Про освіту», Законі України «Про повну загальну середню освіту», «Базовому компоненті дошкільної освіти», Концепції «Про організацію національно-патріотичного виховання у дошкільних навчальних закладах». Саме в нормативних документах розкриваються умови законодавчого забезпечення професійної підготовки фахівців дошкільної освіти у сучасній системі вищої освіти нашої держави. Зокрема, чітко визначається, що формуванні ключових компетентностей полягає у всебічному розвитку людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного

вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу Українського народу.

Зміст сучасних освітніх реформ направлений на утвердження в освіті особистісно-зорієнтованого підходу, який забезпечить засвоєння людиною певного обсягу професійних компетентностей, гармонійного співвідношення творчих, професійних якостей та індивідуальності кожного члена суспільства. Студент закладу вищої освіти повинен засвоїти знання, уміння та навички, які дадуть йому змогу не лише стати висококваліфікованим фахівцем, але й бути самодостатньою особистістю із почуттям власної гідності.

Сучасний магістр дошкільної освіти має оволодіти педагогічними знаннями, практичними вміннями вихователя, мати високий науковий та методичний рівні викладання педагогічних дисциплін, а його творчий потенціал повинен стати передумовою ефективної педагогічної та науково-дослідної роботи на основі сучасних інноваційних методів, систематичного вивчення, аналізу й оцінювання діяльності та поведінки дітей дошкільного віку та студентів.

Пріоритетним завданням сучасної підготовки магістрів дошкільної освіти є поєднання фундаментальної освіти і педагогічної практики студента на базі інноваційної складової передових технологій та сучасних форм створення конкурентного середовища на підґрунті сегментарних досліджень із актуальної тематики.

Аналіз наукових джерел засвідчує, що проблемі професійної підготовки фахівців дошкільної освіти в умовах вищої школи приділяється значна увага, зокрема, розкриттю психолого-педагогічних та творчих аспектів розвитку особистості присвячено дослідження К. Абульханової, І. Аверіної, Г. Альтшуллера, Г. Балла, М. Басова, І. Бежа, П. Блонського, Л. Виготського, Г. Костюка, П. Кравчука, В. Кременя, А. Леонтєва, Б. Ломова, В. Мерліна, А. Петровського, С. Рубінштейна, Л. Сахань, В. Сухомлинського, О. Сухомлинської, В. Франкла, Е. Фромма, В. Шинкарука та інших.

Реформування освітньої галузі в Україні у контексті суспільних викликів сьогодення приводить до змін у системі дошкільної та вищої освіти, направлених на активізацію творчої діяльності особистості в умовах прискорення темпів наукового прогресу, виховання громадянина, здатного конкурувати у сучасному просторі. Тому, актуальною проблемою сучасної доби та одним із важливих напрямків розвитку вищої освіти є виховання творчої особистості педагога дошкільної освіти. Цей процес є надзвичайно важливим у контексті особистісного підходу до формування у магістрів дошкільної освіти високого інтелектуального рівня розвитку. Становлення творчого потенціалу магістрів дошкільної освіти базується на опануванні та накопиченні ними інноваційних освітніх технологій, фахових компетентностей та умінь ефективно застосовувати їх у педагогічній діяльності, реалізуючи власний творчий потенціал.

Тому головним завданням професійної підготовки магістрів дошкільної освіти є засвоєння студентами педагогічних знань на основі сучасних наукових концепцій та вироблення ними практичних умінь забезпечення високого рівня професійної діяльності.

Надзвичайно важливими чинниками наукового та методичного забезпечення розвитку творчого потенціалу магістрів дошкільної освіти в контексті освітнього процесу закладів вищої освіти є питання історичних витоків становлення та розвитку педагогічної освіти. Адже, формування організаційних моделей сучасної університетської школи, проходить складні віхи модернізації педагогічної освіти на засадах сучасних гуманістичних концепцій. Тому, можемо підсумувати, що інноваційні наукові теоретичні та методологічні основи розвитку дошкільної освіти вибудовувалися на засадах компетентнісного підходу, інформаційних технологій та фахової підготовки впродовж життя.

Сьогодні у системі найрізноманітніших наукових досліджень ми вживаємо термін «особистість», і тут можемо зазначити, що інтерпретація категорії «особистість» – складна та мінлива. Вона змінюється разом зі змінами суспільства й етносу, до якого вона належить. Особистість завжди функціонує у певному історичному часі. Вона може його випереджувати чи відставати від нього, але завжди тією чи іншою мірою залишається сучасною, не просто йде з часом поряд, а є заглибленою у сучасність, тим самим стимулюючи зміни в суспільстві.

Важливу роль у процесі становлення особистості відіграють простір та час, які формують певні умови соціальної адаптації члена суспільства, оскільки накладають свій відбиток на спосіб дій та мислення людини, відповідно до системи цінностей епохи та культури.

У науковому аналізі ролі творчої сутності особистості у суспільному житті ми хотіли б підкреслити, що людина від народження здатна до само-зміни, перебуваючи у постійному русі до особистісного зростання, творчості та самодостатності, розкритті потенціалу, прагненні до самоактуалізації та контролю за

власним розвитком інтелектуальних та фізичних даних. У поданій нами системі цінностей свобода особистості визначається її участю у творчому процесі, творчій діяльності, активність у якій забезпечує реалізацію особистісного потенціалу. На наше переконання, творчий початок потенційно закладено в кожному індивіді, і основне питання полягає в тому, наскільки він реалізується, стає визначальним у діях, вчинках та житті людини. Верхньою межею творчих досягнень особистості є удосконалення життя усього людства, інноваційне прискорення його соціальної та культурної еволюції та вдосконалення себе як суб'єкта суспільного буття.

Той чи інший вид діяльності особистості стає творчістю у змісті вищої форми активності та самодіяльності, оскільки творчість – це суто людська діяльність; це не лише створення суспільно значущого продукту, творчістю можна назвати всі ті «відкриття», які людина робить особисто для себе; творчими є майже всі психічні процеси, за винятком, може, автоматизованих дій; Творчість – це потреба в самоактуалізації, повній і вільній реалізації своїх здібностей і життєвих можливостей.

Сьогодні якісні зміни в українському суспільстві повинні вести до покращення життя кожного члена громади, і залежить цей процес від активної участі у перетворювальній творчій роботі особистості. Разом із тим, така участь має тісний взаємозв'язок із умовами, у яких працює особистість, із можливостями розвитку індивідуальних задатків, які створені в соціумі та забезпечують креативну діяльність громадянина. У заданій конфігурації, проблема розвитку творчих якостей магістра дошкільної освіти та створення необхідних умов для цього процесу стає надзвичайно актуальною у вихованні майбутніх членів громадянського суспільства.

Тому, розв'язання проблеми формування та розвитку творчого потенціалу педагога у галузі дошкільної освіти зумовлюється системою викликів, які стоять перед державою, оскільки творча позиція педагога-вихователя забезпечує цілісний розвиток дитини дошкільного віку, фаховий рівень підготовки молоді особистості до дорослого життя.

У процесі наукового аналізу розвитку творчого потенціалу магістрів дошкільної освіти як педагогічної проблеми, ми хотіли б звернути увагу на необхідності вирішення цього питання шляхом визначення та переосмислення умов розвитку творчих якостей особистості в сучасному освітньому просторі, відповідно до сутності освітніх рівнів. Тому, у контексті нашого дослідження значну увагу привертає зміст освіти за другим (магістерським) рівнем, оскільки він не обмежується лише засвоєнням знань, формуванням вмій і навичок, достатніх для успішного виконання професійних обов'язків за обраною спеціальністю, як це передбачено на першому (бакалаврському) рівні, а включає також здобуття загальних засад методології наукової та/або професійної діяльності, інших компетентностей, достатніх для ефективного виконання завдань інноваційного характеру відповідного певного рівня професійної діяльності.

Важливим напрямком нашого дослідження також є розуміння того, що другий рівень вищої освіти є перехідним для різних форм освітньої діяльності, для яких засвоєні компетентності магістра є базовими для подальшого наукового та педагогічного зростання. Отже, можемо підсумувати, що здатність магістра до творчої педагогічної діяльності в галузі дошкільної освіти на сучасному етапі має формуватися на засадах професійної підготовки студента, шляхом профілізації та спеціалізації освітніх програм, відповідно державних стандартів та системи організації

роботи закладу вищої освіти в умовах конкретного університету.

Зміст навчання магістранта вибудовується на основі індивідуальних освітніх програм, у складанні яких бере участь не лише науковий керівник, а й студент, що дає можливість творчому зростанню магістра. У контексті організації процесу навчання в умовах магістратури на засадах доброчесності, важливу роль відіграє наявність професійної етики та ідеалів, загальної системи вимог до майбутнього випускника магістратури, поєднання професійної теоретичної підготовки із практичною діяльністю, підготовка фахівців до роботи з особистістю в особистісно орієнтованому середовищі, неперервність освіти протягом усього життя.

Домінантою організації підготовки магістрів дошкільної освіти є те, що вони більш індивідуалізовано проходять цей етап, порівняно з підготовкою на бакалаврському рівні.

Звичайно, що в основі розбудови партнерських відносин між науковим керівником та магістром лежить формування «педагогічного професіоналізму» магістра,

складовими якого є: теоретичні знання педагогіки та суміжних з нею дисциплін, організаційно-виховні, дидактичні, комунікативні, проєктувальні вміння, інтелект і креативність, творчий підхід до професійної педагогічної діяльності. А в основі професійного зростання фахівця лежить удосконалення та зміна знаннєво-діяльнісного досвіду та мотивації у напрямі самоздійснення і реалізації творчого потенціалу особистості магістра.

Отже можемо зробити висновок, що підготовка конкурентноспроможної творчої особистості у системі сьогоденної вищої освіти може відбуватися на основі модернізації теоретичних та методичних наукових досліджень сучасних концепцій дошкільної та вищої освіти. А наявність творчих ресурсів магістрантів, їх певних можливостей індивідуального зростання, резервів особистості вирішувати складні завдання, як втілення творчого потенціалу є ключовими у процесі майбутньої професійної педагогічної діяльності у будь якій ланці. Фахове зростання студента у системі магістратури – запорука зростання його творчого потенціалу.

Джерела:

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) – <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-v-ukrayini>
2. Балл Г. О. Сучасний гуманізм і освіта: соціально-філософські та психолого-педагогічні аспекти / АПН України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка, Рівнен. міськвиконком, Відд. освіти, Рівнен. наук.-практ. лаб. гуманізації навчання. Рівне: Ліста-М, 2003. 128 с.
3. Варга Л. І. Формування комунікативної культури майбутніх учителів засобами інтерактивних технологій: дис.... канд. пед. наук: 13.00.04 / Державний вищий навчальний заклад «Університет менеджменту освіти» НАПНУ. Київ, 2017. 302 с.
4. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник / С.У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
5. Гузій Н. В. Основи педагогічного професіоналізму: навч. посібник; Національний педагогічний ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2004. 156 с.

6. Дичківська І. М. (2015) Інноваційні педагогічні технології: [підручник. 3-тє вид., випр.]. Київ: Академвидав, 302 с.
7. Закон України «Про вищу освіту» – Режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
8. Закон України «Про дошкільну освіту» <https://osv-osvita.gov.ua/zakon-ukraini-pro-doshkilnu-osvitu-12-14-05-13-05-2020/>
9. Закон України «Про освіту» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
10. Закон України «Про повну загальну середню освіту» https://urst.com.ua/act/pro_povnu_zagalnu_serednyu_osvitu
11. Освітологія: витоки наукового напрямку : монографія / за ред. В. О. Огнев'юка. Київ : Едельвейс, 2012. 336 с.
12. Педагогічна творчість і майстерність: хрестоматія. Ін-т змісту і методів навчання / уклад. Н. Гузій. Київ: [б. в.], 2000. 167 с.
13. Піроженко Т. О. Дитина у сучасному соціопросторі : навч. посібник. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. – 272 с.
14. Проскура О. В. Русова С. Вибрані педагогічні твори. Київ : Освіта, 1996. 304 с.
15. Психологічне дослідження творчого потенціалу особистості: монографія / наук. кер. авт. кол. В. О. Моляко / АПН України, Інститут психології ім. Г. С. Костюка. Лабораторія психології творчості. Київ: Педагогічна думка, 2008. 207 с.
16. Роменець В. А. Психологія творчості: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. 2 вид., доп. Київ: Либідь, 2001. 286 с.
17. М. Montessori Dr. Montessori's own handbook. New York : A. Frederic stokes company publishers, 1914. 121 p.

РОЗВИТОК ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАГІСТРІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Галина Шикітка – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи, факультет суспільних наук ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Інга Чеснова – магістр спеціальності «Дошкільна освіта» ДВНЗ «Ужгородський національний університет»